

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ХАРКІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ЕКОНОМІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ СЕМЕНА КУЗНЕЦЯ

ГРОМИКА РОМАН ПЕТРОВИЧ

УДК 005.21:005.591.6 (043.3)

**МЕТОДИЧНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ РОЗРОБКИ СТРАТЕГІЇ ІННОВАЦІЙНОГО
РОЗВИТКУ ПІДПРИЄМСТВА**

Спеціальність 08.00.04 — економіка та управління підприємствами
(за видами економічної діяльності)

АВТОРЕФЕРАТ

дисертації на здобуття наукового ступеня
кандидата економічних наук

Харків – 2015

Дисертацією є рукопис.

Робота виконана в Харківському національному економічному університеті імені Семена Кузнеця, Міністерство освіти і науки України.

Науковий керівник – доктор економічних наук, професор
Отенко Ірина Павлівна,
Харківський національний економічний університет
імені Семена Кузнеця,
завідувач кафедри економічного аналізу.

Офіційні опоненти: доктор економічних наук, професор
Зборовська Ольга Михайлівна,
Дніпропетровський університет імені Альфреда Нобеля,
завідувач кафедри економіки підприємства та
міжнародного бізнесу;

кандидат економічних наук, доцент
Мелень Олена Валентинівна,
Національний технічний університет «Харківський
політехнічний інститут»,
доцент кафедри економічного аналізу та обліку.

Захист відбудеться «4» червня 2015 р. о 13-00 годині на засіданні спеціалізованої вченої ради, шифр Д 64.055.01, у Харківському національному економічному університеті імені Семена Кузнеця за адресою: 61166, м. Харків, пров. Інженерний 1-А.

З дисертацією можна ознайомитись у бібліотеці Харківського національного економічного університету імені Семена Кузнеця за адресою: 61166, м. Харків, пров. Інженерний 1-А.

Автореферат розісланий «30» квітня 2015 р.

Учений секретар
спеціалізованої вченої ради

О. В. Лебідь

ЗАГАЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА РОБОТИ

Актуальність теми. Інноваційний розвиток є необхідною умовою стратегічного успіху сучасного промислового підприємства. Ускладнення та динамізм зовнішнього середовища господарювання, кризові явища, підвищення конкурентної боротьби вимагають від підприємств відповідної моделі поведінки через реалізацію інноваційних змін у продуктах та послугах, технологіях, ключових бізнес-процесах. Тому важливими є становлення й реалізація принципово нової системи стратегічного управління інноваційним розвитком підприємства – активного пошуку, формування та розвитку інноваційних здатностей, створення та використання стратегічних можливостей на засадах адекватної теоретичної бази, нових концептуальних ідей, підходів, методичного інструментарію.

Інструментарієм інноваційного розвитку підприємств виступають засоби, форми та методи діяльності, що спрямовані на стратегічне оновлення, створення та активізацію науково-технічного потенціалу, впровадження та використання результатів наукових досліджень та розробок, випуск на ринок нових конкурентоздатних товарів та послуг. Враховуючи той факт, що інновації підприємства виступають як зміни технологічні, організаційно-структурні, у продукції та персоналі, необхідним є визначення управлінського підходу та методичного забезпечення, що дозволять успішно розробляти та реалізовувати зазначені типи змін за рахунок стратегій інноваційного розвитку.

Вирішенню широкого спектра проблем щодо стратегічного управління інноваційною діяльністю підприємств присвячено наукові праці таких провідних вчених: І. Ансоффа, Г. Брукса, В. М. Гейця, Дж. Гоуса, А. П. Градова, М. Джонсона, С. Ентоні, О. М. Зборовської, С. М. Ілляшенка, М. О. Кизима, О. Є. Кузьміна, Т. Лівіта, А. Мейера, Е. Олтмана, Дж. Синфілда, Р. Холла, С. В. Філіппової, Н. І. Чухрай, Й. Шумпетера, О. М. Ястремської. Дослідники розглядають сучасні концепції, передумови, методи та моделі управління інноваційною діяльністю підприємств. Однак, слід підкреслити, що економічні умови функціонування вітчизняних підприємств швидко змінюються та суттєво відрізняються від міжнародної практики, що обумовлює необхідність проведення комплексних досліджень і на цій основі формування адекватної методології стратегічного управління ними. Тому необхідність оновлення підходів та методів стратегічного управління процесами інноваційного розвитку підприємства обумовлює розробку теоретичних та методичних положень з метою їх застосування для ефективного функціонування та активізації розвитку вітчизняних підприємств.

Актуальність, практична значущість і недостатня розробленість зазначених питань зумовили вибір теми дисертації, мету та задачі дослідження.

Зв'язок роботи з науковими програмами, планами, темами. Дисертаційна робота відповідає основним напрямкам наукових досліджень Харківського національного економічного університету імені Семена Кузнеця та НДЦ Індустріальних проблем розвитку НАН України. Результати дослідження використано при виконанні науково-дослідних робіт: «Наукове обґрунтування розвитку машинобудування України» (номер державної реєстрації 0111U008145), де здобувачем розроблено методичне забезпечення аналізу умов інноваційного

розвитку підприємств машинобудівної галузі України; «Розробка механізму економічної безпеки підприємства в період його реструктуризації» (номер державної реєстрації 0113U008067), де здобувачем розроблено організаційний інструментарій реалізації інноваційних проектів підприємства.

Мета і задачі дослідження. Метою дисертаційної роботи є розвиток теоретичних положень та формування методичного забезпечення розробки стратегії інноваційного розвитку машинобудівних підприємств. Для досягнення поставленої мети дослідження вирішено такі задачі:

систематизувати понятійний апарат інноваційного розвитку підприємства й виділити поняття «стратегічний інструментарій інноваційного розвитку підприємства» та «методичне забезпечення розробки стратегії інноваційного розвитку»;

узагальнити теоретичні підходи до стратегічного управління інноваційним розвитком підприємства;

сформувати концептуальні положення формування методичного забезпечення розробки стратегії інноваційного розвитку підприємства;

визначити особливості стратегії інноваційного розвитку та методичного забезпечення її розробки з урахуванням умов діяльності машинобудівних підприємств та факторів їх інноваційного потенціалу;

сформувати методичне забезпечення розробки стратегії інноваційного розвитку підприємства;

розробити методичний підхід до оцінки організаційних умов розробки стратегії інноваційного розвитку підприємства;

обґрунтувати вибір інноваційного проекту розвитку підприємства.

Об'єкт дослідження – процес розробки стратегії інноваційного розвитку машинобудівних підприємств.

Предметом дослідження є теоретичні положення, методичні підходи, методи та інструменти розробки стратегії інноваційного розвитку машинобудівних підприємств.

Методи дослідження. Теоретико-методологічною основою дослідження є сучасні положення економічної теорії, наукові праці вітчизняних і зарубіжних вчених-економістів з проблем стратегічного управління інноваційним розвитком підприємства.

Для досягнення поставленої мети і вирішення задач у роботі використано методи й прийоми наукового мислення: аналізу і синтезу – для систематизації понятійного апарату та узагальнення теоретичних підходів до стратегічного управління інноваційним розвитком підприємства; індуктивний і дедуктивний – для визначення складу методичного забезпечення розробки стратегії інноваційного розвитку підприємства; методи емпіричного дослідження, такі як спостереження, порівняння, формалізації – для аналізу стану та особливостей інноваційного розвитку машинобудівних підприємств; економіко-математичні методи, зокрема, метод факторного аналізу – для аналізу факторів інноваційного потенціалу підприємств; метод експертного опитування – для оцінки організаційних умов розробки стратегії інноваційного розвитку підприємства; метод аналізу ієрархій – для обґрунтування вибору інноваційного проекту підприємства.

Інформаційну базу дослідження склали закони та нормативні акти України, Інтернет-ресурси, офіційні матеріали Державної служби статистики України та звітні дані підприємств машинобудування, роботи вітчизняних та зарубіжних науковців з проблем стратегічного управління та інноваційного розвитку підприємства, результати експертних опитувань та результати власних досліджень автора.

Наукова новизна одержаних результатів полягає в розробці методичного забезпечення стратегії інноваційного розвитку підприємства, а саме:

удосконалено:

методичне забезпечення розробки стратегії інноваційного розвитку, яке, на відміну від існуючих, базується на виділених особливостях розробки стратегії інноваційного розвитку машинобудівних підприємств, її етапах (від ідеї до формування портфелю інноваційних проєктів) та зміст якого представляють інформаційно-аналітична та декларативно-інструктивна (організаційні положення, правила, інструкції, порядок, процедури) складові;

концептуальні положення формування методичного забезпечення розробки стратегії інноваційного розвитку підприємства, відмінністю яких є синтез основних позицій теоретичних підходів та концепцій до формування та розвитку інноваційного потенціалу (ресурсний та компетентнісний підходи), застосування відповідних організаційних форм та заходів інноваційного процесу (еволюційний та системний підходи), врахування інституціональних обмежень – діючих законів, норм, стандартів (інституціональний підхід), розробки та використання методів та моделей стратегічного управління інноваціями (концепції стратегічного управління інноваційним розвитком);

методичне забезпечення аналізу умов інноваційної діяльності машинобудівних підприємств, відмінність якого полягає в поетапному аналізі: інституціональних, конкурентних та галузевих умов за рахунок ідентифікації та оцінювання інноваційних процесів за видами інноваційних змін, тенденцій застосування нових організаційних форм, способів та заходів стратегічного управління інноваціями, факторів інноваційного потенціалу;

обґрунтування вибору інноваційного проєкту підприємства, яке, на відміну від існуючих, базується на результатах оцінки методом аналізу ієрархій пріоритетності за критеріями – ризикованість, якість, тривалість, вартість робіт відповідно проєкту й визначеним пріоритетам та цілям розвитку: освоєння нових видів конкурентоздатних та наукоємних виробів, комплексного технологічного переозброєння, модернізації виробничої інфраструктури, застосування існуючих організаційно-технічних інновацій;

дістали подальшого розвитку:

понятійний апарат інноваційного розвитку підприємства за рахунок систематизації ключових понять та їх групування за об'єктивним (об'єкти інноваційних змін); процесним (характеристики руху інноваційних процесів) та інструментальним (засоби, моделі, способи та методи розробки та реалізації інновацій) аспектами, що дозволило виділити поняття «стратегічний інструментарій інноваційного розвитку підприємства», «методичне забезпечення розробки стратегій інноваційного розвитку підприємства» та визначити їх змістовне наповнення;

методичний підхід до оцінки організаційних умов розробки стратегії

інноваційного розвитку, який обґрунтовується необхідністю її підпорядкування державним орієнтирам, відповідністю нормативно-правовій базі в сфері інновацій. Відмінність результату полягає у розробленому комплексі показників для оцінювання за визначеними складовими організаційних умов розробки стратегії інноваційного розвитку (забезпечення трансферу технологій та комерціалізації ідей; стимулювання інноваційної діяльності; інформатизація діяльності; моніторинг інноваційної діяльності).

Практичне значення одержаних результатів полягає в тому, що теоретичні положення дисертаційної роботи доведені до рівня конкретних методичних рекомендацій щодо розробки та реалізації стратегії інноваційного розвитку підприємства. Результати дисертаційної роботи впроваджені та використовуються для методичного забезпечення стратегічного управління інноваційним розвитком на Харківських підприємствах індустріальної групи ПрАТ «У.П.Е.К.» (довідка № 272 від 05.09.2014 р.), ДП «Харківський машинобудівний завод «ФЕД» (довідка № 334/15 від 23.07.2014 р.), а також у навчальному процесі Харківського національного економічного університету імені Семена Кузнеця при викладанні навчальних дисциплін «Стратегічний аналіз» і «Дослідження стратегічного потенціалу підприємства» (довідка № 14/86-38-211/1 від 31.10.2014 р.).

Особистий внесок здобувача. Дисертація є самостійною завершеною роботою. В наукових працях, опублікованих у співавторстві, в дисертаційній роботі використано лише ті положення, які є результатом особистого дослідження здобувача: розроблено класифікацію видів стратегій інноваційного розвитку підприємства [6]; сформовано методичне забезпечення аналізу інноваційної діяльності машинобудівних підприємств України [7].

Апробація результатів дисертації. Основні теоретичні положення і практичні результати дисертаційного дослідження оприлюднені на міжнародних та всеукраїнських науково-практичних конференціях: «Проблеми стійкості функціонування суб'єктів ринкової економіки України» (Феодосія, 2013 р.), «Розвиток підприємства в умовах глобалізації: проблеми та перспективи», (Луганськ, 2013 р.), «Актуальні проблеми економіки та управління сучасної України» (Ужгород, 2014 р.), «Економіка та сучасний менеджмент: теоретичні та практичні аспекти» (Одеса, 2014 р.), «Соціально-економічні напрями трансформації держави та регіонів» (Львів, 2014 р.), «Теорія і практика сучасної економіки» (Черкаси, 2014 р.), «Наукові засади ресурсозбереження в системі антикризового управління і відтворення економіки» (Хмельницький, 2015 р.).

Публікації. Основні результати і висновки дисертації знайшли відображення в 14 наукових працях, серед яких 8 статей у наукових фахових виданнях, у тому числі 2 статті у виданнях, що включено до міжнародних наукометричних баз, та 6 тез доповідей у матеріалах конференцій. Загальний обсяг публікацій становить 4,12 ум.-друк. арк., особисто автору належить 3,64 ум.-друк. арк.

Структура та обсяг дисертації. Дисертація складається зі вступу, трьох розділів, висновків, списку використаних джерел, додатків. Робота викладена на 223 сторінках машинописного тексту, містить 35 таблиць, з яких 3 займають 4 повні сторінки; 34 рисунка, з яких 5 займають 5 повних сторінок; список використаних джерел складається з 237 найменувань – на 22 сторінках; 7 додатків – на 15

сторінках. Обсяг основного тексту дисертації становить 177 сторінок.

ОСНОВНИЙ ЗМІСТ РОБОТИ

У вступі обґрунтовано актуальність теми дисертаційної роботи, сформульовано мету і задачі, визначено об'єкт и предмет дослідження, розкрито наукову новизну та практичне значення одержаних результатів, наведено дані щодо їх апробації та публікації.

У першому розділі – «Теоретичні засади інноваційного розвитку підприємства» – систематизовано понятійний апарат інноваційного розвитку підприємства й виділено поняття «стратегічний інструментарій інноваційного розвитку підприємства» та «методичне забезпечення розробки стратегії інноваційного розвитку»; узагальнено теоретичні підходи до управління інноваційним розвитком підприємства; сформовано концептуальні положення формування методичного забезпечення розробки стратегії інноваційного розвитку підприємства.

В основі понятійного апарату інноваційного розвитку лежить ключове поняття «зміни», тому дослідники часто ототожнюють процеси інноваційного розвитку та стратегічних змін. До найбільш суттєвих стратегічних змін відносять такі, що пов'язані з інноваційними процесам, а їх успішна реалізація відповідає результатам, які виступають як інновації в продуктах та послугах, у технології, культурі, а також стратегії та структурі організації. Різноманітність поглядів на інновації, значна кількість виділених їх класифікаційних характеристик, визначає необхідність їх групування за певними ознаками. В дисертації з таких позицій обґрунтовано необхідність виділення у понятійному апараті інноваційного розвитку підприємства об'єктного, процесного та інструментального аспектів (табл.1).

Такий розподіл дозволяє визначити теоретичні підходи до управління інноваціями та на основі їх синтезу виділити найбільш суттєві концептуальні положення щодо розробки відповідного стратегічного інструментарію. Так, об'єктний аспект фокусує увагу на певних видах інновацій, а також інноваційному потенціалі – ключових ресурсах та компетентностях підприємства (ресурсний та компетентнісний підходи); процесний – на виробленому механізмі, послідовності дій та етапах від ідей до їх реалізації в продуктах, послугах, технологіях (еволюційний та системний підходи), а також необхідності врахування інституціональних обмежень – діючих у законах, нормах, стандартах (інституціональний підхід); інструментальний - на організаційних засобах реалізації інновацій, методах, моделях стратегічного управління ними (теорія стратегічного менеджменту).

В дисертації доведено, що стратегічним інструментарієм інноваційного розвитку підприємства виступають стратегії, організаційні форми та способи, а також методи стратегічного управління, що спрямовані на пошук можливостей інтенсифікації виробництва за рахунок інноваційного потенціалу, унікальних ресурсів та компетентностей, впровадження та використання результатів наукових досліджень та розробок, випуск на ринок нових конкурентоздатних товарів та послуг. Методичне забезпечення розробки стратегії інноваційного розвитку

виступає як частка відповідного стратегічного інструментарію й за своїм призначенням дозволяє чітко прописати процедури процесів прийняття, обґрунтування, пророблення відповідних управлінських рішень за рахунок використання аналітичних методів та розрахунків.

Таблиця 1

Аспекти понятійного апарату інноваційного розвитку підприємства

Аспекти	Ключові поняття
Об'єктний – фокусує увагу на об'єктах інноваційних змін	Інноваційні продукти/послуги – нове благо або якість; інноваційні технології – метод (спосіб) виробництва, в основі якого лежить відкриття, новий спосіб комерційного використання товару; освоєння нових ринків збуту; нове джерело сировини або напівфабрикатів; новий організаційний устрій або нові організаційні форми; знання та їх використання
Процесний – розглядає характеристики руху інноваційних процесів, організаційні умови їх реалізації	Науково-технічний прогрес та науково-технічні революції; науково-технічні цикли. Фази науково-технічних циклів. Інноваційний процес як певна послідовність дій та етапів від ідей до їх реалізації в продуктах, послугах, технологіях Вдосконалення нормативної бази та забезпечення стабільності вимог до документів на всіх рівнях управління. Інноваційні механізми та інноваційні проекти (від ідеї та вибору до впровадження у виробництво та виведення на ринок)
Інструментальний – виділяє стратегії, моделі, форми, способи та методи розробки та реалізації інновацій	Державні інноваційні програми та механізми контролю за інноваційною діяльністю. Нові організаційні форми та моделі – віртуальні; бізнес-інкубатори; венчурні підприємства та фонди; науково-дослідні консорціуми; технопарки. Методологія стратегічного менеджменту: концептуалізація (бізнес-концепція); моделювання (бізнес-модель); стратегія (реалізація бізнес-моделі), методи аналізу, планування та прогнозування. Стратегії інновацій – (масштабна через реалізацію інновацій в усіх сферах виробництва; нішева та місцева за рахунок підвищення якості продукції; лідера через принципово нову продукцію); стратегії навчання та розвитку персоналу; стратегії організаційного розвитку.

Сучасні концепції стратегічного управління інноваційним розвитком оперують значною кількістю видів інноваційних стратегій та наводять їх класифікації. Однак, для створення методичного забезпечення розробки інноваційних стратегій більш важливим є виділення загальних ознак їх побудови, якими виступає певна послідовність дій, етапність розроблення стратегії: виникнення ідеї – концептуалізація (бізнес-концепція) – моделювання (бізнес-модель) – розробка інноваційного проекту.

Впровадження інновацій вимагає від підприємств пошуку, створення та застосування відповідних організаційних способів та форм, якими представлені віртуальні робочі місця, офіси, команди, підприємства; бізнес-інкубатори, які

включають інкубаційні підприємства, підприємства-донори, самостійні підприємства-центри; венчурні підприємства та фонди; науково-дослідні консорціуми; технопарки, стратегічні альянси. Тому методичне забезпечення розробки інноваційної стратегії повинно включати розроблення певного комплексу норм, правил, процедур щодо організації відповідних процесів.

Для підтвердження висунутих концептуальних положень щодо формування методичного забезпечення розробки стратегії інноваційного розвитку підприємства проведено аналіз умов та стану процесів інноваційного розвитку машинобудівних підприємств.

У другому розділі – «Аналіз інноваційного розвитку машинобудівних підприємств» – визначено особливості стратегії інноваційного розвитку та методичного забезпечення її розробки з урахуванням умов діяльності машинобудівних підприємств та факторів їх інноваційного потенціалу.

За показниками міжнародних рейтингів економічного розвитку країн та глобального інноваційного індексу у 2014 р. Україна відноситься до групи країн із низьким рівнем високотехнологічної продукції в її експорті (5 %), технологій (94 місце у рейтингу) та інноваційного потенціалу (93 місце). Інноваційна продукція машинобудівної галузі України має переважно національне значення та не може чинити конкуренцію закордонним аналогам. Лише 27 % вітчизняних підприємств виробляють продукцію для світового ринку, а її вартість складає 42 % від загального обсягу реалізованої інноваційної продукції. Створення нових продуктів є завданням для 50 % таких підприємств.

Інституційні засади інноваційного розвитку в Україні за формальними ознаками відповідають світовим тенденціям: система виконавчих органів влади, інноваційна політика (в повному ступені висвітлена у відповідній нормативно-правовій базі), програми інноваційного розвитку зосереджують увагу на дійсно стратегічно важливих напрямках. Проте їх виконання носить формальний характер через: низький рівень державного фінансування (менше 1% від усіх витрат, пов'язаних з інноваціями), недовіра податкових пільг для підприємств, низький рівень оплати праці у науково-дослідній сфері.

За даними державного комітету статистики України обсяги промислового виробництва у 2014 році (в порівнянні з 2013 р.) скоротилися на 10,7 %. Машинобудування виявилось однією з найбільш вразливих галузей економіки, його спад становив 24,8 %. Хоча за результатами аналізу машинобудівних підприємств Харківського регіону у 2013 році спостерігалось збільшення активності у сфері проведення власних науково-дослідних розробок (з 20 % до 33 % підприємств серед досліджуваних); стабільною залишалася частка підприємств (53 %), що регулярно купували (оновлювали) машини, обладнання, програмне забезпечення та технології. Загальна сукупність витрат на інноваційний розвиток у 2013 році збільшилася на 7 % (з 193235,5 тис. грн. у 2012 році до 206301,4 тис. грн.). Упродовж 2013-2014 рр. більша частина досліджених підприємств активно займалася впровадженням електронного документообігу, а також автоматизацією, що позитивно вплинуло на створення умов для пошуку необхідної інформації та обміну ідеями. Крім того, підприємствами використовувалися нові організаційні форми та заходи щодо розробки інновацій та їх реалізації (табл. 2).

Результати аналізу інноваційного розвитку машинобудівних підприємств

Напрями аналізу	Результати (кількість впроваджень або частка підприємств, що реалізувала захід, у загальній сукупності досліджених підприємств)																				
За видами інноваційних змін																					
Продуктові інновації – 60 % досліджуваних підприємств	Упродовж 2011-2013 рр. машинобудівними підприємствами впроваджено 93 інноваційні види продукції. Абсолютними лідерами є: ДП «Електроважмаш» (21 од.), ПАТ «ХАРП» (28 од.), ВАТ «Турбоатом» (14 од.), ТОВ «Лозівський ковальсько-механічний завод» (11 од.), ПАТ «Південкабель» (6 од.).																				
Технологічні інновації – 60 % досліджуваних підприємств	Комп'ютерне проектування (60 %); цифрове представлення результатів комп'ютерного проектування, що використовується в заготівельній діяльності (13,3 %); окреме устаткування (46,6 %); гнучкі виробничі елементи чи системи (13,3 %); лазери, що застосовуються для обробки матеріалів (20 %); безлазерні передові різальні технології (26,7 %).																				
Маркетингові інновації – 26,7 % досліджуваних підприємств	Використання нових прийомів – просування товарів (13,3 %); впровадження нових змін в пакування товару (6,7 %); впровадження значних змін у дизайн товарів (13,3 %).																				
Організаційні інновації – 33,3 % досліджуваних підприємств	Впроваджені автоматично керовані транспортні засоби (6,7 %); створення локальної комп'ютерної мережі для обміну технічною, проектно-конструкторською, технологічною інформацією (26,7 %); впровадження інформаційних технологій планування діяльності та ресурсів (20 %).																				
Застосування організаційних форм, способів та заходів стратегічного управління інноваціями																					
Основні складові інноваційного механізму	<table border="1"> <caption>Відсоток застосування різних форм управління інноваціями</caption> <thead> <tr> <th>Рік</th> <th>Внутрішні науково-дослідні розробки</th> <th>Зовнішні науково-дослідні розробки</th> <th>Придбання машин, обладнання та програмного забезпечення</th> <th>Придбання технологій та інших зовнішніх знань</th> </tr> </thead> <tbody> <tr> <td>2011</td> <td>28</td> <td>15</td> <td>12</td> <td>45</td> </tr> <tr> <td>2012</td> <td>20</td> <td>15</td> <td>10</td> <td>55</td> </tr> <tr> <td>2013</td> <td>35</td> <td>10</td> <td>5</td> <td>50</td> </tr> </tbody> </table>	Рік	Внутрішні науково-дослідні розробки	Зовнішні науково-дослідні розробки	Придбання машин, обладнання та програмного забезпечення	Придбання технологій та інших зовнішніх знань	2011	28	15	12	45	2012	20	15	10	55	2013	35	10	5	50
Рік	Внутрішні науково-дослідні розробки	Зовнішні науково-дослідні розробки	Придбання машин, обладнання та програмного забезпечення	Придбання технологій та інших зовнішніх знань																	
2011	28	15	12	45																	
2012	20	15	10	55																	
2013	35	10	5	50																	
Типові стратегії підприємств	Адаптивності (80 %); лідера (20 %); послідовника (26,7 %).																				
Організаційне забезпечення інноваційних стратегій	Створення спільних підприємств із закордонними партнерами (6,7 %); укладання угод аутсорсингу компонентів (60 %); проведення спільних досліджень із незалежними інжиніринговими та технологічними компаніями (26,7 %); участь у технологічних парках, бізнес-інкубаторах (26,7 %)																				
Динаміка інноваційної активності підприємств	<table border="1"> <caption>Динаміка використання винаходів та патентів</caption> <thead> <tr> <th>Рік</th> <th>Кількість об'єктів права інтелектуальної власності</th> <th>Використано раціоналізаторських пропозицій</th> <th>Використано винаходів</th> </tr> </thead> <tbody> <tr> <td>2011</td> <td>149</td> <td>56</td> <td>26</td> </tr> <tr> <td>2012</td> <td>149</td> <td>38</td> <td>27</td> </tr> <tr> <td>2013</td> <td>75</td> <td>40</td> <td>20</td> </tr> </tbody> </table> <p>За кількістю використаних винаходів: ПАТ «Завод «Південкабель» (31 од.), ПАТ «ХТЗ ім. Орджонікідзе» (5 од.). За кількістю авторів об'єктів права інтелектуальної власності: ДП «Електроважмаш» (28 осіб), ПАТ «Завод «Південкабель» (10 осіб), ТОВ «Лозівський ковальсько-механічний завод» (18 осіб) та ПАТ «ХТЗ ім. Орджонікідзе» (12 осіб).</p>	Рік	Кількість об'єктів права інтелектуальної власності	Використано раціоналізаторських пропозицій	Використано винаходів	2011	149	56	26	2012	149	38	27	2013	75	40	20				
Рік	Кількість об'єктів права інтелектуальної власності	Використано раціоналізаторських пропозицій	Використано винаходів																		
2011	149	56	26																		
2012	149	38	27																		
2013	75	40	20																		

Упродовж 2013 року досліджуваними підприємствами було впроваджено 30 видів інноваційної продукції (у 2012 – 38, у 2011 – 25), а також 43 нові технологічні процеси (у 2012 – 81 од., у 2011 – 42 од.). Якщо абсолютними лідерами галузі у 2013 році були ПАТ «ХАРП» (27 % нових продуктів та 60 % нових процесів), ДП «Електроважмаш» (40 % та 9 %) та ВАТ «Турбоатом» (13 % та 12 % у 2013 році), то у 2014 році – позитивну динаміку зберіг лише ВАТ «Турбоатом», за рахунок збільшення внутрішнього попиту та частки експорту на 49 %.

Аналіз стану інноваційного розвитку машинобудівних підприємств неможливий без оцінки їх інноваційного потенціалу. З метою виявлення та оцінювання факторів інноваційного потенціалу підприємств було використано метод факторного аналізу. Моделювання та опис факторів здійснено на основі показників достатності фінансово-економічних ресурсів й ефективності їх використання для реалізації стратегії інноваційного розвитку.

За результатами факторного аналізу інноваційного потенціалу підприємств виділено п'ять факторів: F_1 – платоспроможності та фінансової стійкості; F_2 – ефективності операційної діяльності; F_3 – ділової активності; F_4 – результативності інноваційної діяльності; F_5 – активності в сфері нововведень. Результати аналізу фінансово-економічного стану досліджуваних підприємств підтверджують оцінку структури наведених факторів (кумулятивна дисперсія склала 81 %). Так, серед 15 досліджуваних підприємств такими, що функціонують стабільно та мають інноваційний потенціал виступають: ПАТ «Південкабель», ВАТ «Турбоатом», а також підприємства індустріальної групи «У.П.Е.К.».

За результатами аналізу умов інноваційного розвитку машинобудівних підприємств, факторів їх інноваційного потенціалу виділені особливості розробки відповідних стратегій та їх методичного забезпечення, а саме:

створення та використання розвинутого інформаційно-аналітичного забезпечення через необхідність проведення моніторингу нових технологічних відкриттів та досягнень, сканування венчурних технологій; аналіз та прогнозування продуктових та технологічних інновацій (у зв'язку з високою наукоємністю продукції машинобудування); генерації та селекції ідей, аналіз можливостей їх виробничо-технологічної реалізації, науково-дослідної унікальності, патентоздатності; проведення поглибленого аналізу зовнішніх та внутрішніх ринків збуту, масштабів просування нових товарів та послуг;

формування організаційного забезпечення через необхідність використання нових організаційних форм та способів (бізнес-інкубатори, технопарки, стратегічне партнерство), що розширює та створює нові можливості для достатності інноваційного потенціалу, пошуку джерел та одночасного поповнення оборотного капіталу, здійснення інвестиційних витрат на впровадження нової технології у виробництво; захист інтелектуальної власності; стандартизація та сертифікація виробництва та продукції.

У третьому розділі – «**Формування стратегічного інструментарію інноваційного розвитку підприємства**» – сформовано методичне забезпечення розробки стратегії інноваційного розвитку підприємства; розроблено методичний підхід до оцінки організаційних умов розробки стратегії інноваційного розвитку підприємства; обґрунтовано вибір інноваційного проекту розвитку підприємства.

У дисертації обґрунтовано, що методичне забезпечення розробки стратегії інноваційного розвитку підприємства формується через поєднання двох пов'язаних між собою частин, інформаційно-аналітичної та декларативно-інструктивної (табл. 3). Перша представляє собою комплекс методів та аналітичних інструментів, застосування яких створює інформаційний простір для прийняття стратегічних управлінських рішень щодо інноваційного розвитку підприємства та дозволяє визначати пріоритети стратегічного інноваційного розвитку підприємства; створити його ефективну бізнес-модель; активізувати інноваційну активність на всіх організаційних рівнях, а також формувати оптимальний портфель інноваційних проектів.

Таблиця 3

Методичне забезпечення розробки стратегії інноваційного розвитку підприємства

Складові процесу розробки стратегії інноваційного розвитку	Складові методичного забезпечення	
	Інформаційно-аналітична	Декларативно-інструктивна
ІДЕЯ формалізація уявлень щодо інноваційного розвитку підприємства	Інформаційні сигнали з виникнення ідей та активізації інноваційної діяльності (методи збору та обробки інформації); формування інформаційного середовища.	Розробка положень щодо розгляду ідей, організації бізнес-інкубаторів, центрів обміну ідеями, тренінгів та семінарів, гуртків якості з метою активізації інноваційної діяльності
КОНЦЕПЦІЯ Оформлення ідеї відповідно пріоритетам стратегічного інноваційного розвитку підприємства	Методи формалізації та перевірки життєздатності ідей: прогнозування та планування, когнітивне моделювання, сценарії, створення прототипів.	Визначення головних ініціаторів стратегій та ідей, формування положень про раціоналізаторські пропозиції та інструкцій щодо складання листів ініціації проектів та підготовки бізнес-планів.
БІЗНЕС-МОДЕЛЬ Формулювання завдань інноваційної стратегії та створення спрощеної схеми організації процесу розробки стратегії інноваційного розвитку підприємства	Методи маркетингових досліджень, методи оцінки інноваційного потенціалу підприємства, аналіз посередників, бенчмаркінг, аналіз ланцюга вартості, формування комплексу параметрів для оцінювання інноваційної системи.	Визначення суб'єктів-ключових учасників розробки та реалізації стратегії інноваційного розвитку підприємства; розробка вимог до інноваційної стратегії та стратегічних проектів; формування положень та інструкцій щодо організації процесів розробки стратегій інноваційного розвитку.
ПРОЕКТИ Формування інноваційного портфелю стратегії інноваційного розвитку підприємства	Формування програмного (інформаційного) середовища для управління інноваційним проектом: методи вибору, оцінювання перспективності та пріоритетності проектів	Визначення складу експертів, вимог до них, формалізація процедури вибору, встановлення порядку роботи із стратегічними та оперативними проектами

Декларативно-інструктивна складова методичного забезпечення (табл. 3) описує організаційні засади управління інноваційним розвитком. Вона включає

положення, інструкції, порядок, процедури, які визначають суб'єктів-ключових учасників розробки та реалізації стратегії інноваційного розвитку підприємства, формують нормативно-правове середовища для управління інноваційним розвитком, інноваційну культуру на підприємстві та умови для захисту інтелектуальної власності.

У дисертації розроблено методичний підхід до оцінки організаційних умов розробки стратегії інноваційного розвитку підприємства, який відповідає державним орієнтирам у сфері інновацій. З таких позицій було виділено чотири основні складові оцінки (забезпечення трансферу технологій та комерціалізації ідей; стимулювання інноваційної діяльності; інформатизація діяльності; моніторинг інноваційної діяльності), а також розроблено комплекс показників для оцінювання. Для інтерпретації результатів було обрано трьохпозиційну шкалу, що передбачає відповіді: значна відповідність (З), помірна відповідність (П), незначна відповідність (Н).

Апробацію методики було проведено на базі Державного підприємства «ФЕД» та Приватного акціонерного товариства індустріальної групи «У.П.Е.К.». Усього в анкетуванні взяло участь 16 експертів. Загальна оцінка організаційних умов розробки стратегії інноваційного розвитку ДП «ФЕД» становить 72,2 % (із 100 % максимально можливих), для компанії ПрАТ «У.П.Е.К.» – 78,5 % відповідно. Така оцінка відповідає достатньо високому рівню готовності підприємств до розробки стратегії інноваційного розвитку та впровадження інновацій. Стимулювання інноваційної діяльності виявилось найбільш розробленим та забезпеченим напрямом методичного забезпечення. Найменш забезпеченою за розрахунками є складова інформатизації діяльності (рис.1).

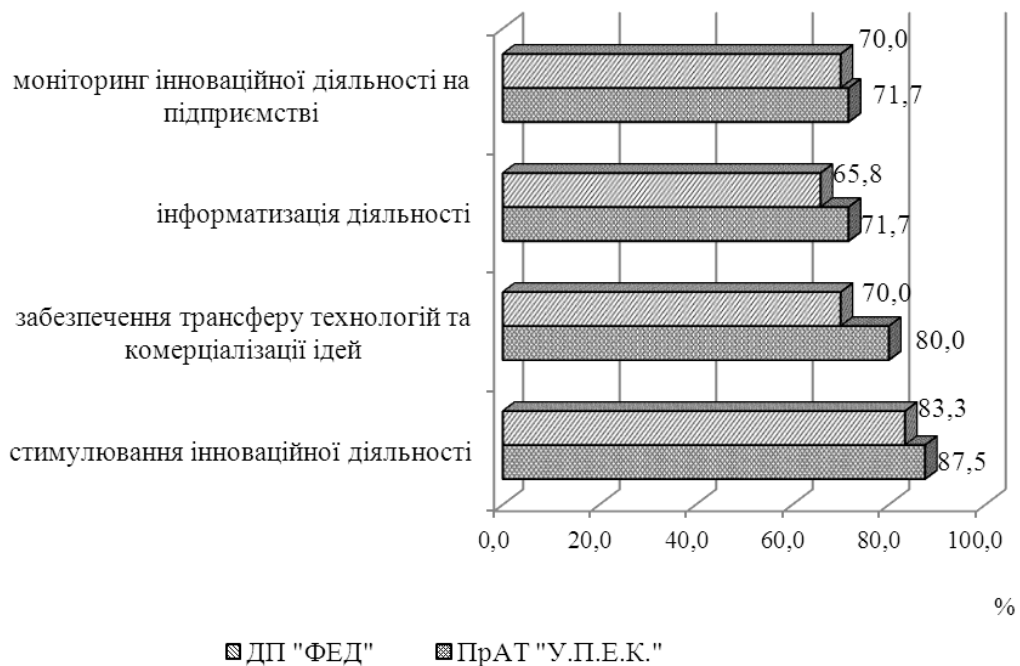

Рис. 1. Результати оцінки організаційних умов розробки стратегії інноваційного розвитку ПрАТ «У.П.Е.К.» та ДП «ФЕД»

Формування інноваційного портфелю представляє собою завершальний етап розробки стратегії інноваційного розвитку підприємства. В дисертації обґрунтовано необхідність застосування багатокритеріального підходу до процедури вибору інноваційного проекту. Запропонований методичний підхід до вибору інноваційного проекту апробовано на прикладі ДП «ФЕД». Декомпозиція проблеми створення ділянки з нанесення іонно-плазмових покриттів показала складність прийняття управлінського рішення через необхідність врахування чотирьох критеріїв – тривалість робіт; вартість робіт за проектом; якість виконання робіт за проектом; ризикованість невиконання або неналежного виконання робіт. Завдання вибору вирішено за допомогою методу аналізу ієрархій через встановлення пріоритетності заходів реалізації проекту (A_{ij} , де i – етап проекту, j – спосіб реалізації етапу) за зазначеними критеріями, а також визначення оптимального змісту проекту.

Розподіл пріоритетів реалізовано відповідно кожному критерію (табл. 4), а також за інтегральним критерієм (рис. 2). За результатами кількісного оцінювання найбільш пріоритетними за проектом виявилися критерії вартості та якості робіт. Вибір експертів зосереджувався на двох основних альтернативах: модернізувати обладнання власними силами (як найбільш дешевий варіант – він є першим за критерієм вартості) або придбати нове обладнання (як найбільш пріоритетний за критерієм якості).

Таблиця 4

Зміст інноваційного проекту ДП «ФЕД» за критеріями

Етапи інноваційного проекту	Критерії	Структура комплексу заходів за критеріями K_1, K_2, K_3, K_4
Етап 1. Розробка технологічного процесу	K_1 – тривалість робіт K_2 – вартість робіт за проектом	$K_1 = \{A_{12}; A_{11}\}$ $K_2 = \{A_{11}; A_{12}\}$ $K_3 = \{A_{12}; A_{11}\}$ $K_4 = \{A_{11}; A_{12}\}$
Етап 2. Створення виробничої ділянки	K_3 – якість виконання робіт за проектом K_4 – ризикованість невиконання або неналежного виконання робіт	$K_1 = \{A_{22}; A_{21}; A_{23}\}$ $K_2 = \{A_{21}; A_{22}; A_{23}\}$ $K_3 = \{A_{23}; A_{22}; A_{21}\}$ $K_4 = \{A_{21}; A_{22}; A_{23}\}$
Етап 3. Забезпечення необхідним обладнанням		$K_1 = \{A_{33}; A_{32}; A_{31}\}$ $K_2 = \{A_{31}; A_{32}; A_{33}\}$ $K_3 = \{A_{33}; A_{31}; A_{32}\}$ $K_4 = \{A_{32}; A_{33}; A_{31}\}$

Відповідно до розрахованих значень пріоритетів зміст інноваційного проекту по створенню ділянки з нанесення іонно-плазмових покриттів на ДП «ФЕД» виглядає таким чином: розробка технологічного процесу із залученням спеціалістів технопарку «Слобожанщина» (A_{12}); створення виробничої ділянки шляхом будівництва нового приміщення спеціалізованою будівельною компанією (A_{23}); забезпечення необхідним обладнанням через його придбання у компаній-партнерів у Китаї, Канаді, ОАЕ та Україні (A_{33}).

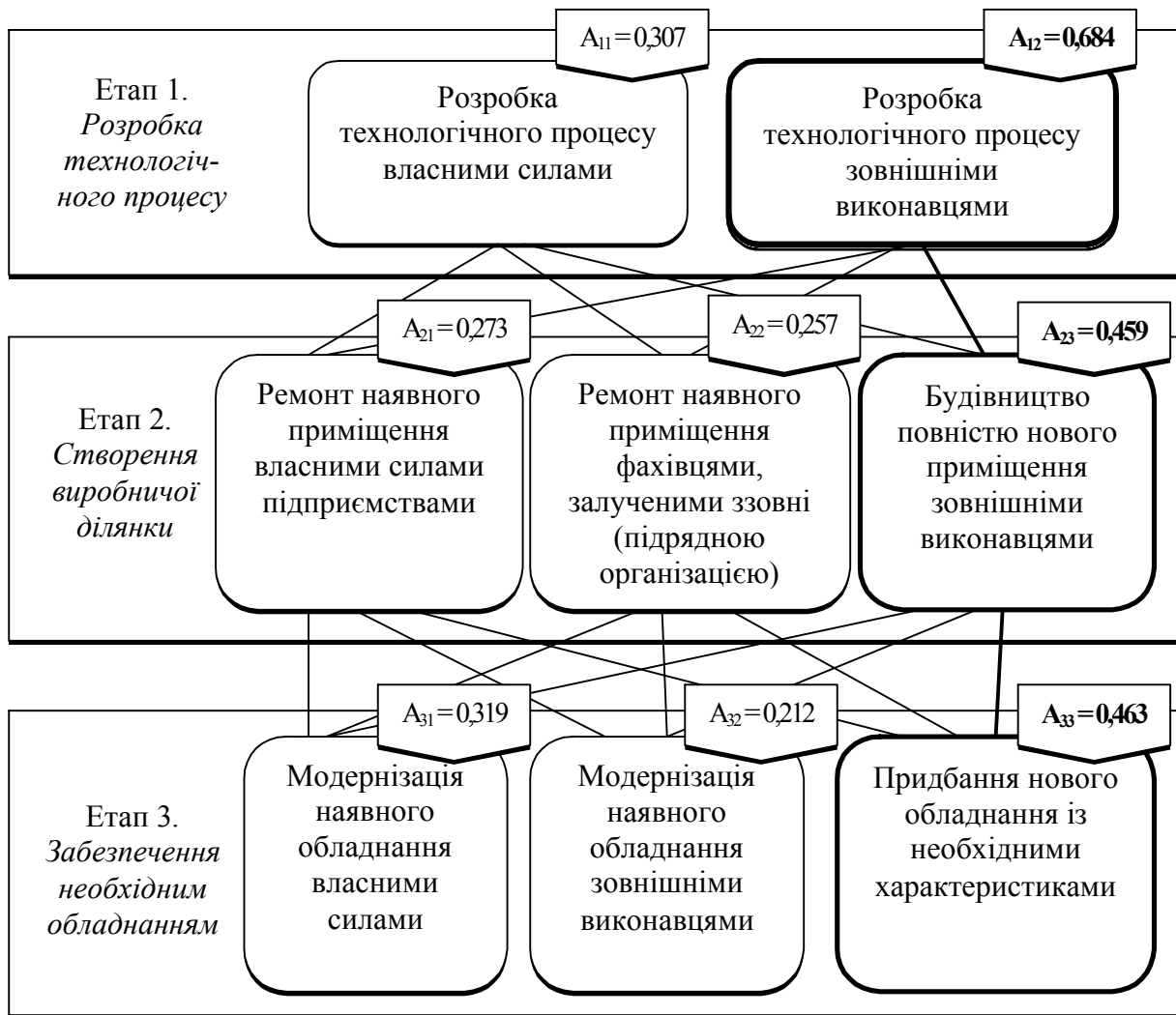

Рис. 2. Розподіл пріоритетів для вибору заходів реалізації інноваційного проекту створення ділянки з нанесення іонно-плазмових покриттів на ДП «ФЕД»

Результати апробації підтвердили практичне значення розробленого методичного підходу до оцінки організаційних умов розробки стратегії інноваційного розвитку формування інноваційного портфелю на підприємствах «ФЕД» та «У.П.Е.К.».

ВИСНОВКИ

У дисертаційній роботі вирішено важливе науково-практичне завдання щодо подальшого розвитку теоретичних положень та методичного забезпечення з розробки стратегії інноваційного розвитку машинобудівних підприємств. Основні висновки теоретичного та прикладного характеру, результати, що одержані в ході проведених досліджень, полягають у такому.

1. У дисертації обґрунтовано, що різноманітність поглядів на інновації, джерела, процеси та методи управління ними визначає необхідність систематизації понятійного апарату та групування ключових понять за об'єктним (об'єкти інноваційних змін); процесним (характеристики руху інноваційних процесів) та

інструментальним (засоби, моделі, способи та методи розробки та реалізації інновацій) аспектами. Такий розподіл дозволяє визначити зміст та сутність понять «стратегічний інструментарій інноваційного розвитку підприємства» та «методичне забезпечення розробки стратегії інноваційного розвитку», їх співвідношення та призначення в прийнятті, обґрунтуванні, проробленні відповідних управлінських рішень на підприємстві.

2. У дисертації обґрунтовано, що теоретичним підґрунтям для формування методичного інструментарію розробки стратегії інноваційного розвитку підприємства виступають основні положення ресурсного, компетентнісного, системного, еволюційного, інституціонального підходів та концепцій з стратегічного менеджменту. Так, ресурсний та компетентнісний підходи фокусують увагу на певних видах інновацій, а також інноваційному потенціалі; еволюційний та системний підходи – на виробленому механізмі послідовності дій та етапах від ідей до їх реалізації в продуктах, послугах, технологіях; інституціональний – на необхідності врахування інституціональних обмежень, діючих законах, нормах, стандартах; концепції стратегічного менеджменту – на організаційних засобах реалізації інновацій, методах, моделях стратегічного управління ними. Синтез основних положень представлених підходів дозволяє визначити напрямки формування та розвитку методичного забезпечення розробки інноваційної стратегії підприємства.

3. Аналіз сучасних концепцій стратегічного управління інноваційним розвитком дозволив представити значну кількість видів інноваційних стратегій, їх класифікацій. В дисертації доведено, що концептуальні положення створення методичного забезпечення розробки інноваційних стратегій включають такі позиції: виділення загальних ознак, певної послідовності дій, етапів побудови стратегії (виникнення ідеї – розробка бізнес-концепції – формування бізнес-моделі – розробка інноваційного проекту); створення та застосування відповідних організаційних способів та форм; розроблення певного комплексу норм, правил, процедур розроблення та реалізації інновацій. Дані концептуальні положення дозволяють структурувати процес розробки стратегії інноваційного розвитку підприємства.

4. Результати аналізу умов діяльності машинобудівних підприємств та факторів їх інноваційного потенціалу дозволили визначити особливості, найважливіші проблемні питання, що ускладнюють розробку стратегій інноваційного розвитку:

низький рівень державного фінансування (менше 1% від усіх витрат, пов'язаних з інноваціями), недовіра податкових пільг для підприємств, низький рівень оплати праці у науково-дослідній сфері визначають необхідність фокусування уваги підприємств на активному пошуку зовнішніх джерел фінансування, внутрішніх резервів для одночасного поповнення оборотного капіталу та впровадження нової технології в виробництво;

недостатня активність інноваційної діяльності машинобудівних підприємств визначає необхідність створення та застосування нових організаційних способів та форм співробітництва з підприємствами-лідерами, науково-дослідними центрами, навчальними закладами для генерації та селекції ідей, захисту інтелектуальної власності, стандартизації та сертифікації виробництва та продукції;

динамічність процесів науково-технічного розвитку, висока наукоємність та вимогливість до якості продукції машинобудування, активізація маркетингових досліджень (моніторингу нових технологічних відкриттів та досягнень, сканування венчурних технологій; аналізу та прогнозування продуктових та технологічних інновацій, можливостей їх виробничо-технологічної реалізації, науково-дослідної унікальності, патентоздатності) вимагає формування та застосування відповідного інформаційно-аналітичного забезпечення.

5. У дисертації обґрунтовано, що методичне забезпечення розробки стратегії інноваційного розвитку підприємства поєднує інформаційно-аналітичну та декларативно-інструктивну складову. Перша представляє собою комплекс методів та аналітичних інструментів, застосування яких створює інформаційний простір для прийняття стратегічних управлінських рішень щодо інноваційного розвитку підприємства та дозволяє визначати пріоритети стратегічного інноваційного розвитку підприємства, створити ефективну бізнес-модель, яка максимально сприяє інноваційному розвитку, активізувати інноваційну діяльність на всіх організаційних рівнях, а також формувати оптимальний портфель інноваційних проектів. Декларативно-інструктивна складова методичного забезпечення містить положення, інструкції, порядок, процедури, які визначають суб'єктів-ключових учасників розробки та реалізації стратегії інноваційного розвитку підприємства, формують нормативно-правове середовище для управління інноваційним розвитком, інноваційну культуру на підприємстві та умови для захисту інтелектуальної власності. Детальний опис складових методичного забезпечення дозволяє визначити завдання розробки стратегії інноваційного розвитку та послідовність їх реалізації на підприємстві.

6. Запропонований методичний підхід до оцінки організаційних умов розробки стратегії інноваційного розвитку підприємства (трансферу технологій та комерціалізації ідей; стимулювання, інформатизації та моніторингу інноваційної діяльності) апробовано на базі державного підприємства «ФЕД» та підприємств індустріальної групи «У.П.Е.К.». Загальна оцінка відповідності орієнтирам та нормативно-правовій базі в сфері інновацій щодо організаційних умов для ДП «ФЕД» становить 72,2 % (із 100 % максимально можливих), для ПрАТ «У.П.Е.К.» – 78,5 % відповідно. Найбільш сформованими та методично забезпеченими виявилася організація стимулювання інноваційної діяльності. Найменше забезпеченою за результатами оцінки є складова інформатизації діяльності. Практичне використання методичного підходу до оцінки організаційних умов дозволить відстежувати та формувати сприятливе інноваційне середовище на підприємстві.

7. Розроблений методичний підхід до обґрунтування вибору інноваційного проекту апробовано на прикладі ДП «ФЕД». Декомпозиція проблеми створення ділянки з нанесення іонно-плазмових покриттів виконано за критеріями ризикованості, якості, тривалості, вартості робіт за проектом та визначено пріоритетність для реалізації заходів. Реалізація запропонованих заходів на ДП «ФЕД» довели практичну значущість і доцільність подальшого використання запропонованого стратегічного інструментарію для стратегічного управління інноваційним розвитком промислового підприємства.

СПИСОК ОПУБЛІКОВАНИХ ПРАЦЬ ЗА ТЕМОЮ ДИСЕРТАЦІЇ

Статті у наукових фахових виданнях України

1. Громика Р. П. Стан та перспективи розвитку інвестиційного процесу Харківській області / Р. П. Громика // Економіка: проблеми теорії та практики: зб. наук. праць. – Дніпропетровськ: ДНУ, 2002. – Вип. 139. – С. 166–171.
2. Громика Р. П. Функціональне призначення основного капіталу для забезпечення діяльності підприємства / Р. П. Громика // Економіка розвитку. – 2005. – № 3 (35). – С. 102–104.
3. Громика Р. П. Економіко-організаційні аспекти процесу інвестування в основний капітал промислових підприємств Харківського регіону / Р. П. Громика // Економіка розвитку. – 2005. – № 4 (36). – С. 86–89.
4. Громика Р. П. Удосконалення механізму формування основного капіталу промислового підприємства / Р. П. Громика // Економіка: проблеми теорії та практики: зб. наук. праць. – Дніпропетровськ: ДНУ, 2006. – Вип. 214, Т. IV. – С. 1026–1035.
5. Громика Р. П. Теоретичні засади інноваційного розвитку підприємства / Р. П. Громика // Науковий вісник Полтавського університету економіки і торгівлі. Серія: Економічні науки. – Полтава: ПУЕТ, 2013. – № 5 (61). – С. 82–87.
6. Громика Р. П. Стратегії інноваційного розвитку підприємства / Р. П. Громика, П. С. Кошарна // Збірник наукових праць Черкаського державного технологічного університету. Серія: Економічні науки. – Черкаси: ЧДТУ, 2014. – Вип. 36, Ч. III. – С. 111–116.

Статті у наукових фахових виданнях України, які включені до міжнародних наукометричних баз

7. Отенко В. І. Особливості інноваційного розвитку машинобудівних підприємств України / В. І. Отенко, Р. П. Громика // Проблеми економіки. – 2013. – № 4. – С. 34–39.
8. Громика Р. П. Інновації та стратегічні зміни підприємства / Р. П. Громика // Бізнес Інформ. – 2014. – № 9. – С. 98–102.

Публікації за матеріалами конференцій

9. Громика Р. П. Аналітичне забезпечення інноваційного розвитку машинобудівного підприємства / Р. П. Громика // Матеріали XV Всеукр. наук.-практ. конф. «Проблеми стійкості функціонування суб'єктів ринкової економіки України» (Феодосія, 29-30 листопада 2013 р.). – Сімферополь: ІТ «АРИАЛ», 2013. – С. 58–61.
10. Громика Р. П. Інституціональне середовище інноваційного розвитку машинобудівних підприємств / Р. П. Громика // Матеріали доповідей міжнар. наук.-практ. конф. «Актуальні проблеми економіки та управління сучасної України» (Ужгород, 16-17 травня 2014 р.). – Ужгород: Вид. дім «Гельветика», 2014. – С. 107–109.
11. Громика Р. П. Проблеми вибору інноваційних стратегій машинобудівних підприємств Харківського регіону / Р. П. Громика // Збірник тез наукових робіт

учасників міжнар. наук.-практ. конф. «Економіка та сучасний менеджмент: теоретичні та практичні аспекти» (Одеса, 15-16 серпня 2014 р.). – Одеса, 2014. – Ч. 1. – С. 104–107.

12. Громика Р. П. Методичний підхід до розробки стратегії інноваційного розвитку підприємства / Р. П. Громика // Матеріали міжнар. наук.-практ. конф. «Соціально-економічні напрями трансформації держави та регіонів» (Львів, 29-30 серпня 2014 р.). – Львів, 2014. – С. 52–54.

13. Громика Р. П. Організаційне забезпечення стратегій інноваційного розвитку машинобудівних підприємств / Р. П. Громика // Матеріали XV міжнар. наук.-практ. конф. «Теорія і практика сучасної економіки» (Черкаси, 19 листопада 2014 р.). – Черкаси: ЧДТУ, 2014. – С. 56–58.

14. Громика Р. П. Оцінка якості методичного забезпечення розробки та реалізації стратегії інноваційного розвитку підприємства / Р. П. Громика // Матеріали міжнар. наук.-практ. конф. «Наукові засади ресурсозбереження в системі антикризового управління і відтворення економіки» (Хмельницький, 30-31 січня 2015 р.). – Хмельницький: Видавничий дім «Гельветика», 2015. – Ч. I. – С. 103–106.

АНОТАЦІЯ

Громика Р. П. Методичне забезпечення розробки стратегії інноваційного розвитку підприємства. – На правах рукопису.

Дисертація на здобуття наукового ступеня кандидата економічних наук за спеціальністю 08.00.04 – економіка та управління підприємствами (за видами економічної діяльності). – Харківський національний економічний університет імені Семена Кузнеця, Харків, 2015.

У дисертаційній роботі розвинуто теоретичні положення та удосконалено методичне забезпечення щодо розробки стратегії інноваційного розвитку підприємства (на прикладі машинобудівних підприємств).

Уточнено сутність та взаємозв'язок понять «стратегічний інструментарій інноваційного розвитку підприємства» та «методичне забезпечення розробки стратегії інноваційного розвитку». Доведено, що методичне забезпечення розробки стратегії інноваційного розвитку є часткою відповідного стратегічного інструментарію й за своїм призначенням чітко визначає процедури процесів прийняття, обґрунтування, пророблення відповідних управлінських рішень за рахунок використання аналітичних методів та розрахунків. Сформовано концептуальні положення створення методичного забезпечення розробки інноваційних стратегій.

Визначено особливості стратегії інноваційного розвитку та методичного забезпечення її розробки з урахуванням умов діяльності машинобудівних підприємств та факторів їх інноваційного потенціалу.

Розроблено методичне забезпечення розробки стратегії інноваційного розвитку підприємства, яке складають інформаційно-аналітична та декларативно-інструктивна складові. Запропоновано методичне забезпечення аналізу умов інноваційної діяльності машинобудівних підприємств, що включає процедури

оцінювання інноваційних процесів за видами інноваційних змін, виявлення тенденцій застосування нових організаційних форм та способів стратегічного управління інноваціями, аналіз факторів інноваційного потенціалу машинобудівних підприємств. Розроблено методичний підхід до оцінки організаційних умов розробки стратегії інноваційного розвитку відповідно державним орієнтирам та нормативно-правовій базі в сфері інновацій. Обґрунтовано вибір інноваційного проекту підприємства за результатами оцінки методом аналізу ієрархій пріоритетності заходів за критеріями ризикованості, якості, тривалості, вартості робіт відповідно проекту й визначеним пріоритетам та цілям розвитку.

Ключові слова: інноваційний розвиток, підприємство, стратегія, інструментарій, методичне забезпечення, аналіз, оцінка, розробка стратегії, організаційні умови, інноваційний проект.

АННОТАЦІЯ

Громыка Р. П. Методическое обеспечение разработки стратегии инновационного развития предприятия. – На правах рукописи.

Диссертация на соискание научной степени кандидата экономических наук по специальности 08.00.04 – экономика и управление предприятиями (по видам экономической деятельности). – Харьковский национальный экономический университет имени Семена Кузнеця, Харьков, 2015.

В диссертации получили дальнейшее развитие теоретические положения и усовершенствовано методическое обеспечение разработки стратегии инновационного развития предприятия.

Систематизирован понятийный аппарат инновационного развития предприятия на основе группировки ключевых понятий по аспектам исследования: объектному (объектам инновационных изменений), процессному (характеристикам инновационных процессов) и инструментальному (методам, способам, моделям разработки и реализации инноваций). Такое распределение позволило выделить теоретические подходы к управлению инновациями (ресурсный, компетентностный, системный, эволюционный, институциональный и концепции стратегического управления инновациями), уточнить сущность и взаимосвязь понятий «стратегический инструментарий инновационного развития предприятия» и «методическое обеспечение разработки стратегии».

Стратегический инструментарий инновационного развития включает стратегии, организационные формы и способы, методы стратегического управления, направленные на поиск возможностей интенсификации производства за счет инновационного потенциала, уникальных ресурсов и компетенций. Методическое обеспечение разработки стратегии инновационного развития является частью стратегического инструментария и определяет процедуры процессов принятия, обоснования, проработки соответствующих управленческих решений за счет использования аналитических методов и расчетов. Концептуальные положения по созданию методического обеспечения разработки инновационных стратегий базируются на: формировании определенной последовательности действий и этапов разработки стратегии (возникновение идеи – разработка бизнес-концепции –

формирование бизнес-модели – разработка инновационного проекта); необходимости создания и использования соответствующих организационных норм, правил, процедур и форм для применения на предприятии и возможностей для оценки инновационного потенциала предприятия.

Сформированное методическое обеспечение разработки стратегии инновационного развития предприятия состоит из информационно-аналитической и декларативно-инструктивной составляющих. Предложено методическое обеспечение анализа условий инновационной деятельности машиностроительных предприятий, которое включает оценку инновационных процессов по видам инновационных изменений, выявление тенденций использования новых организационных форм и способов стратегического управления инновациями, анализ факторов инновационного потенциала предприятий. Разработан методический подход к оценке организационных условий разработки стратегии инновационного развития в соответствии с государственными ориентирами и нормативно-правовой базой в сфере инноваций по составляющим: обеспечения трансфера технологий и коммерциализации идей; стимулирования инновационной деятельности, информатизации деятельности, мониторинга инновационной деятельности. Обоснован выбор инновационного проекта предприятия по результатам оценки методом анализа иерархий приоритетности мероприятий. Критериями отбора выступили: длительность работ, стоимость работ по проекту, качество исполнения работ, риск невыполнения или ненадлежащего выполнения работ по проекту.

Ключевые слова: инновационное развитие, предприятие, стратегия, инструментарий, методическое обеспечение, анализ, оценка, разработка стратегии, организационные условия, инновационный проект.

SUMMARY

Gromyka R. Methodical Support for the Forming of Strategy of the Enterprises Innovative Development. – Manuscript.

Dissertation for a scientific degree of the Candidate of Economics Sciences in specialty 08.00.04 – Economics and Enterprises Management» (by kinds of economic activity). – Simon Kuznets Kharkiv National University of Economics, Kharkiv, 2015.

In the dissertation theoretical framework is considered and the methodical support for the forming of strategy of the enterprise innovative development is suggested (on the example of machine-building enterprises).

The essence and interrelation of the concepts "strategic tools" and "methodical support for making strategy of the innovative development" are specified. It is proven that the methodical support for making strategy of the innovative development is a part of the relevant strategic tool and according to the purpose it clearly determines procedures of the processes of the making, proving, working out relevant management decisions by means of using analytical methods and calculations.

The methodical support for making strategy of the enterprise innovative development is suggested. It consists of two parts: informative-analytical and declarative-instructional. The methodical support for analyzing conditions of the machine-building

enterprises innovative activity is suggested. It includes procedures of the innovative processes evaluation according to the kinds of the innovative changes, identification of the tendencies of the new organizational forms and ways of the strategic innovative management applying, analysis of the factors of the enterprise innovative potential. Methodical approach to the evaluation of the organizational conditions of the innovative strategy making is developed. It meets the statement objectives and regulatory framework in the innovative area. The choice of the enterprise innovative project basing on the results of the evaluation of priority ways by hierarchy analysis method is proved. This choice is based on such criteria: risks, quality, terms, costs of the works according to the project and defined priorities and aims of the development.

Key words: innovative development, enterprise, strategy, tools, methodical support, analysis, evaluation, strategy making, organizational conditions, innovative project.

ГРОМИКА РОМАН ПЕТРОВИЧ

**МЕТОДИЧНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ РОЗРОБКИ СТРАТЕГІЇ
ІННОВАЦІЙНОГО РОЗВИТКУ ПІДПРИЄМСТВА**

Спеціальність 08.00.04 — економіка та управління підприємствами
(за видами економічної діяльності)

АВТОРЕФЕРАТ

дисертації на здобуття наукового ступеня
кандидата економічних наук

Підписано до друку 29.04.2015 р. Формат 60×90/16.
Обсяг 0,9 ум.-друк. арк. Папір офсетний. Друк різнограф.
Наклад 100 прим. Зам. № ____

Надруковано у центрі оперативної поліграфії ТОВ «Рейтинг».
Свідоцтво про держ. реєстрацію ю. о. А00 № 507350.
61022, м. Харків, пров. Соляниківський, 4.
Тел. (057) 771-00-92, 771-00-96.